

विविध माहिती

लाहोर येथे नवीन टांकसाठ

लाहोर येथे उषढण्यांत आलेल्या सरकारी टांकसाठीत नाणी पाडण्याचे काम जोगने सुरू झाले आहे, त्यामुळे कटकता व मुंबई येथील टांकसाठीवरील ताण कमी होऊन नाण्यांची टंचाई दूर होईल, अशी अपेक्षा आहे.

हिंदुस्थानांत दुधाचे दुर्भिक्ष

हिंदुस्थानांत दर भाणशी दुधाचा खप १९३५ साली ६.६ ऑंस होता तो १९४१ साली ५.८ ऑंस झाला. बहुसंख्य लोकांस दुध अजिबात मिळत नाही ही गोष्ट लक्षांत घेतली म्हणजे हिंदुस्थानांतील दुधाचे दुर्भिक्ष लक्षांत येते. हिंदी भाणसाची इंधनापेक्षा प्राप्ति बरीच कमी आहे; परंतु ग्रेट ब्रिटन व हिंदुस्थान ह्यांत दुधाचा बाजारभाव सारखाच आहे.

प्रोड्यूसर गॅस प्लँट

प्रोड्यूस गॅस प्लँटच्या हिंदुस्थानांतील ५५ कारखान्यांनी आतांपर्यंत १ कोटि रुपये खर्चून सुमारे १०,००० प्रोड्यूसर गॅस प्लँट तयार केली आहेत. त्यांच्या वापरामुळे १ कोटि, ६० लक्ष गॅलन पेट्रोलची बचत झाली आहे.

भारत बँक लि.

शेट रामकृष्ण ढालमिया ह्यांच्या अध्यक्षतेखाली एका वर्षापूर्वी स्थापन झालेल्या वरील बँकेचे सप्लेडे भांडवल १३३ कोटि रुपये व वसूल भांडवल २ कोटि, १ लक्ष रुपये आहे. ३० सप्टेंबर, १९४३ अखेरच्या ताळेबंदांत तिच्याकडील ठेवी ८३ कोटि रुपयांच्या झालेल्या दिसतात. बँकेस निवळ नफा २ लक्ष, ५६ हजार रुपये झाला. बँकेने आतांपर्यंत ठिकठिकाणी ११० शाखा स्थापन केलेल्या आहेत.

रशियाच्या वाढदिवसास जपान सरकारचे प्रतिनिधी

टोकियो येथील रशियन वकिलातीत झालेल्या सोव्हिएट युनिअनच्या २६ व्या वार्षिक दिनाच्या समारंभास जपानचे परराष्ट्र मंत्री व फडनवीस हे हजर होते.

“राष्ट्रीय युद्ध आघाडी”

वरील योजना ११ मार्च, १९४२ रोजी सरकारने अंमलांत आणली व तिचेवर १९४२-४३ मध्ये ३३३ लक्ष रुपये खर्च केले.

घरभाडें वाढविण्याचा अप्रत्यक्ष प्रकार बेकायदा

घरमालकानें भाडेकन्याकडून विजेबद्दल ज्यास्त रकमेची मागणी करणें हें भाडें नियंत्रित करणाऱ्या कायद्याच्या व हुकुमाच्या विरुद्ध आहे, असें आपले मत मुंबई सरकारने मुंबईच्या भाडेकन्यांच्या संघास कळविलें आहे. (१) पूर्वी विजेबद्दलचा आकार एकूण भाड्यांतच समाविष्ट होता, परंतु आतां विजेबद्दल वेगळी आकारणी करण्यांत येते; (२) विजेबद्दल पूर्वी वेगळा आकार घेण्यांत येत होता, परंतु आतां त्यांत वाढ करण्यांत आली आहे; (३) समाइक मीटर बसविण्यांत आलेला आहे व विजेचा आकार घरभाड्यांत समाविष्ट आहे, अशा ठिकाणी आतां रात्री लवकर वीज बंद करण्यांत येते; हे तीनही प्रकार प्रचलित कायद्याचे विरुद्ध आहेत. मूळ भाड्यापेक्षा वरील प्रकारचे ज्यास्त भाडें न दिव्याबद्दल भाडेकन्यास बाहेर काढून लावण्यास मालकास हक्क नाही.

वॉररिस्क (गुड्स) इ. फंड

मालाच्या युद्धविषयक धोक्याच्या विम्याचे फंडांत १९४१-४२ अखेर २ कोटि, ४९ लक्ष रुपये शिडक होते. व्यवस्थेचा खर्च ३,२५,००० रुपये आला.

शिरगणतीचा खर्च

गेल्या हिंदी शिरगणतीवर, आतांपर्यंत, २१ लक्ष रुपये खर्च पडले आहेत.

किंमतीच्या निबंधणास पंजाबचा विरोध

गव्हाची किंमत नियंत्रित करण्याचा कोठलाहि प्रयत्न शेतकऱ्यांत असमाधान निर्माण करण्यास कारणाभूत होईल, हें पंजाब असेंब्लीचे मत हिंदुस्थान सरकारास कळविण्यांत यावें, असा पंजाब असेंब्लीने एकमतानें ठराव मंजूर केला आहे.

प्राप्तीवरील कराचे वाढते उत्पन्न

प्राप्तीवरील कराच्या वसुलीचा आकडा दिवसेंदिवस वाढत आहे. युद्धापूर्वीच्या वर्षी १६ कोटि रुपये इनकमटॅक्स जमा झाला होता, गेल्या वर्षी तो आकडा ७८ कोटीवर गेला. चालू वर्षीच्या अंदाजपत्रकांत १०२ कोटि रुपयांची वसुली अपेक्षित आहे.

मद्रास इन्व्हर्मेंट ट्रस्ट

मद्रास शहरासाठी इन्व्हर्मेंट ट्रस्ट स्थापन करण्याचे काम मद्रास सरकारने हाती घेतलें आहे.

७३ लक्ष रुपयांचा हिरा

व्हेनेझुएलांत सांपडलेला, १४५ कॅरटचा, अंड्याच्या आकारा-एवढा हिरा मि. हेन्री विल्सन ह्यांनी आपल्या कंपनीतर्फे सुमारे ७३ लक्ष रुपयांस नुकताच विकत घेतला.

सिंधमध्ये कालव्याच्या पाण्यापासून विजेची निर्मिती

सिंधू नदीच्या ढाब्या बाजूस तंडो मस्तिवान येथे लवकरच वीज निर्माण करण्याची योजना हाती घेतली जाईल. सकरच्या धरणांतून निवणाऱ्या रोहरी कालव्यास ह्या ठिकाणी एकदम दहा फुटांचा उतार आहे त्याचा फायदा घेऊन २ हजार किलो-वॅट शक्तीचे विद्युत्गृह उभारण्यांत यावयाचे आहे, त्यास ३० लक्ष रुपये खर्च येईल.

अक्रस बंदी

ग्रेट ब्रिटन व पूर्वी ब्रिटिश संरक्षणाखालील असलेले परंतु आतां जपानी छात्राखालील देश ह्यांत अफू ओढणे बंद करण्याचे ब्रिटिश सरकारने ठराविले आहे.

मोटारीच्या टायर्सचे आयुष्य वाढवा

(१) वरचेवर टायर्सची पहाणी करून, चिरा पडल्यास त्या व्हलकनाइज करून घ्या. (२) टायरवर पुनः रबर चढविता येणार नाही, अशी स्थिति येण्याइतकी टायर वापरू नका. (३) उत्पादकाच्या सूचनांस अनुसरून, टायर्समध्ये ठराविक दाब कायम राखा (४) योग्य वेगाने मोटार हाका. जरूर तेव्हा ब्रेक लावावो तो हळु लावा. (५) वळण घेतांना वेग कमी करा (६) मोटार उभी करतांना टायर कोठे घासू देऊ नका. (७) रस्त्यांवरील सड्डे टाळा (८) सावलीत मोटार उभी करा; उन्हांने रबरास भेगा पडतात. (९) वेगवेगळ्या चाकांवर टायर्स आडो-पाडोने बसवा. (१०) चारी चाकांचे ब्रेक नीट बसवा. (११) गाडी निर्दोष चालावी ह्यासाठी चाकें नीट बसली आहेत ना, तें पहा. (१२) चाकाची नाडुरुस्त रिम चांगल्या टायरची सरावी करील; रिम दुरुस्तीत ठेवा.

अनुक्रमणिका

पृष्ठ	पृष्ठ
१ विविध माहिती ... ३५४	इर्वा—सर जरेमा रेस्मन
२ हिंदी विमा कंपन्यांचे भवितव्य ... ३५५	हांचा खुलासा—दौलतराव शिंदे
३ चढाच्या मळ्यांनाल मजुरांचे वेतन ... ३५६	६ मादा ता. घु. युनियन ३५८
४ विदेशी कंपन्यांचे आक्रमण ... ३५६	७ पुरंदर ता. घु. युनियन ३५८
५ स्फुट विचार ... ३५७	८ १९४१ मधील विमा व्यवसाय ... ३५९

अर्थ

बुधवार, ता. १७ नोव्हेंबर, १९४३

साडेतीन टक्के व्याज व हिंदी विमा कंपन्यांचे भवितव्य

१९४१ मधील हिंदी आयुर्विम्यांचे काम

हिंदी विमा व्यवसायाची माहिती देणारे ताजे, १९४२ चे वार्षिक पुस्तक नुकतेच प्रसिद्ध झाले आहे. त्यांत १९४१ मधील हिंदी कंपन्यांच्या व्यवहाराची तपशीलवार माहिती देण्यांत आली आहे व त्याचे प्रारंभी सुपरिटेण्डंटचा त्यावरील रिपोर्ट छापण्यांत आला आहे. विमा कंपन्यांनी आपल्या हिशेबांचे व व्यवहाराच्या माहितीचे तक्के सुपरिटेण्डंटकडे दरसाल ठराविक मुदतीत पाठवावे लागतात, ते त्यांनी वकशीर पाठविले तर हे विमा-वार्षिक प्रतिवर्षी पुष्कळच अधिक लवकर प्रसिद्ध करता येईल, असे सांगून विमा-वार्षिकांतील आकडे शिष्टे का असतात ह्याचे समर्थन सुपरिटेण्डंटने आपल्या रिपोर्टांत केले आहे. १९४१ साली सबांद हिंदुस्थानांत एकूण ३९.६ कोटी रुपयांच्या २ लक्ष पॉलिसींचे काम पुरे झाले. वर्षाखेरी २९.१६ कोटी रुपयांचे १५ लक्ष, ९२ हजार विमे चालू होते. त्यापैकी सुमारे ५४.६ कोटी रुपयांचे १ लक्ष, ६५ हजार विमे परदेशी कंपन्यांकडे होते. हिंदी विमा कंपन्यांच्या लाइफ फंडावर मुळांत प्राप्तीवरील कर बजा जाऊन व. सा. द. शें. ४.१७% व्याज सुटले. विमा वार्षिकांत एकूण १५९ हिंदी कंपन्यांच्या मूल्यमापनाचे आकडे दिले आहेत, त्यापैकी ८७ कंपन्यांनी एकूण ३ कोटी, ४९ लक्ष रुपये वाढावा दाखविला असून ७२ कंपन्यांनी एकूण ७६ लाखांची तूट दर्शविली आहे. त्यापैकी ३२ कंपन्यांची तूट त्यांच्या वसूल भांडवलाने भरून घेण्याजोगी होती.

बरीलप्रमाणे थोडक्यांत माहिती देऊन सुपरिटेण्डंटने विमा कंपन्यांच्या आर्थिक परिस्थितीवर, मूल्यमापनावर, पैशाच्या गुंतवणुकीवर व व्यवस्थेच्या स्वरूपावर आपले विचार व्यक्त केले आहेत. कंपन्यांनी आपले हिशेब ३.६% व्याजाच्या दरावर आधारीत करूनच हा पुढे करावेत, हा त्यांच्या सल्ल्याचा सारांश आहे. पाच-दहा पहिल्या दर्जाच्या कंपन्या सोडून बाकी बहुतेक सर्व हिंदी

विमा कंपन्यांची सर्वसाधारण आर्थिक परिस्थिती कशी बिकट आहे व त्यांतून मार्ग कोणता, ह्याचा उहापोह करण्यापूर्वी मूल्यमापनांत गृहीत घरावयाच्या व्याजाचे महत्त्व कोणते आहे, हे स्पष्ट करणे आवश्यक आहे.

मूल्यमापनांत गृहीत घरावयाच्या व्याजाच्या दराचे महत्त्व प्रत्येक धंद्याच्या आपल्या घंथांत किती नफा झाला हे पहाते वेळी, सर्व देणी विचारांत घ्यावी लागतात. देण्यांचा प्रत्यक्ष दिवस दूर असला, तरी घंथाच्या ताळेबंदांत ती दर्शविली जाणे आवश्यक असते. आयुर्विमा कंपनीच्या घंथाचे वैशिष्ट्य असे आहे की ती जोखीम स्वीकारून ठराविक मुदतीनंतर अथवा मृत्यु किंवा इतर काही गोष्ट घडल्यावर विम्याची रकम देण्याची जबाबदारी घेते; उलट, विमेशांरकडून दरसाल काही रकम हप्त्यांचे स्वरूपांत तिला वसूल करण्याचा अधिकार असतो. विमा कंपनीच्या आर्थिक परिस्थितीची पहाणी करावयाची असल्यास, (१) कंपनीने विम्याचे स्वरूपांत पुढे केव्हां तरी यावयाचे देणे स्वीकारले आहे, त्याची आजची किंमत किती भरते ? (२) ह्या पॉलिसीचे पोटी विमा कंपनीस हजे मिळावयाचे आहेत, त्यांची आजची किंमत, सर्वांची तजवीज करून, किती येते ? ह्या दोन बाबी निश्चित ठरवाव्या लागतात. ह्या एकूण देण्याची आजची किंमत ११ लक्ष रुपये व देण्याची आजची किंमत १० लक्ष रुपये आहे, असे मानल्यास कंपनीला १ लक्ष रुपयांचे 'निवळ देणे' निघते असा अर्थ होतो. निवळ देण्यास रिझर्व्ह असे म्हणतात. विमागणिती विमा कंपन्यांचे ठराविक कालांतराने मूल्यमापन करतात, त्याचा उद्देश, वरील निवळ देण्याची रकम निश्चित करणे, हा असतो. ह्या निवळ देण्याइतकी रकम कंपनी-जवळ वेगळी शिल्लक असेल, तर (१) त्या रकमेची व (२) हप्त्यांच्या वसूल होणाऱ्या रकमेची मूल्यमापनांत चक्रवाढ व्याजाच्या गृहीत धरलेल्या दराने होणारी वाढ, ह्या दोघांची बेरीज कंपनीकडे येणारे क्लेमस देण्यास पुरेशी पडेल, हे उबड आहे.

सहाजिकच, कंपनीने चक्रवाढ व्याजाचा कोणता दर निश्चित केलेला आहे, ह्यावरच मूल्यमापन अचूक होणे अवलंबून आहे. व्याजाचा दर ५% धरल्यास कंपनीची तरतूद तिचे देणे भागविण्यास पुरी पडेल असे मानले, तर ४% व्याजाच्या दराने तिच्या हिशेबांत, तिच्या कामाचे आकारानुसार, कित्येक हजागांची वा लाखांची तूट येणे अगदी शक्य होईल. तेव्हां, कंपनीने व्याजाचा दर गृहीत घरावयाचा तो योग्य असणे अत्यंत आवश्यक आहे. मूल्यमापनाच्या ताळेबंदांत एका बाजूस कंपनीचे ताळेबंदाच्या तारखेचे निवळ देणे मांडलेले असते व दुसऱ्या बाजूस ते भागविण्यासाठी कंपनीजवळ असलेली तरतूद (लाइफ अँडुअरन्स फंड) हा लिहिडेला असतो. देणे व हा फंड ह्यांतील तफावत वाढावा दाखवील किंवा तूटहि दाखवू शकेल. गेल्या मूल्यमापनांतून पुढे ओटलेला वाढावा अथवा तूट ह्यांचीही रकम हिशेबांत घेतली जाते. वाढाव्यांतून कंपनीची मजबुती वाढविण्यासाठी वेगवेगळे फंड निर्माण करण्यांत येतात व विमेशांरकडून बेतस आणि भागीदारांस डिडिहटेड दिडे जते. हिशेबांतील मूळ अपेक्षेपेक्षा विमेशांरकडे मृत्यु कमी घडते, हजे टगवितांना केलेल्या तरतुदीपेक्षा सर्वांचे प्रमाण कमी आले, कंपनीने गुंतविलेल्या रकमांवर अपेक्षेपेक्षा व्याज अधिक सुटते,

अथवा इतर बाबतीत (उ. रोख्यांची किंवा माऊमचेची विक्री) अनपेक्षित नफा झाला, तर कंपनीच्या मूल्यमापनांत वाढावा येण्यास मदन होते.

३.३ दराचा सरकारी अंक्रुअरीचा आग्रह

आयुर्विमा कंपन्यांचे मूल्यमापन त्यांच्या आर्थिक परिस्थितीचे निदर्शक कसे असते, हे सांगितल्यावर आता हिंदी आयुर्विमा कंपन्यांची त्यासंबंधातील परिस्थिति १९४२ च्या हिंदी विमा वार्षिकाच्या आधारे स्पष्ट करणे सोईचे होईल. १९४१ मधील हिंदी विमा व्यवसायावरील सुपरिटेण्डेंट ऑफ इन्शुरन्सचा वृत्तांत नुकताच प्रसिद्ध झाला आहे, त्यांत त्यांनी मूल्यमापनातील व्याजाच्या दरासंबंधी विवेचन केले आहे. ह्या व्याजाच्या दराचे महत्त्व काय आहे, हे वर सांगितलेच आहे. विम्याच्या देण्याची आजची किंमत जी होईल, तिची तरतूद मूल्यमापनातील दराने चक्रवाढ व्याजाने वाढून अखेर ती पुरी पडेल, अशी अपेक्षा कंपनी करित असते. सुपरिटेण्डेंट ऑफ इन्शुरन्सच्या मते आजची व्याजाच्या दराची परिस्थिति लक्षात घेता व्याजाचा दर ४% अथवा ४.३% गृहीत घरणे योग्य होणार नाही. कित्येक कंपन्या व्याजाने ठेवी स्वीकारतात, त्यामुळे दिलेले व मिळालेले व्याज ह्यांचा एकत्र हिशेब करता, कंपनीच्या मूल्यमापनांत ३% दरि गृहीत घरणे कठीण जाते, असे त्यांचे म्हणणे आहे. विमा कायद्याच्या २७ व्या कलमाप्रमाणे विमा कंपन्यांना आपले पैसे बहूशी सरकारी रोख्यांत गुंतवावे लागतात व त्या रोख्यांवर ३.३% पेक्षा ज्यास्त व्याज सुटत नाही. इतर ठिकाणी पैसे गुंतविल्याने अधिक व्याज मिळाले तरी मुद्दल असुरक्षित होण्याचा संभव असल्याने विमदारांच्या हिताचे " विश्वस्त " सुपरिटेण्डेंट ह्यांस तो मार्ग ग्राह्य वाटत नाही. मूल्यमापनासाठी ३.३% व्याजाचा दर स्वीकारणे हेच आज श्रेयस्कर आहे व कांहीं कंपन्यांना ३% व्याजाच्या मूल्यमापनावरच आपली परीक्षा करून घ्यावी लागेल, असा त्यांचा स्पष्ट अंभिप्राय आहे. सर्वे कमी करणे व हत्ते वाढविणे हे उपाय त्यांनी उतरत्या व्याजाच्या दरावर तोडगे म्हणून सुचविले आहेत.

आसामांतल चहाच्या मळ्यांमधील मजुरांचे वेतन

हिंदुस्थानातील चहाच्या एकूण उत्पादनापैकी ५५% उत्पादन एकट्या आसाम प्रांतांत होते. हिंदुस्थानातील चहाच्या मळ्यांत ९,१८,३५४ मजूर कामावर आहेत. त्यापैकी ६०% मजूर आसामांत आहेत. त्यांची प्रत्यक्ष संख्या १९४१-४२ मध्ये ५,७४,६५३ होती. मळ्यांतील मुलांची संख्या ५,७०,७८२ भरली. मजुरांस सालीलप्रमाणे मासिक वेतन मिळाले.

	रु. आ. पै
पुरुष	८-११-५
स्त्री	७-२-१०
मूल	५-४-४

युद्धजन्य महागाईमुळे उपास्थित झालेली मजुरांची अडचण दूर करण्याकरिता त्यांना महागाई भत्ता देण्यांत आला व तांदूळ सवलतीच्या दराने विकण्यांत आला. मजुरांनी मनि-ऑईरने १.३ लक्ष रुपये घरी पाठविले. ह्या बचतीचे दरमाणशी प्रमाण ४ आणे पडते !

विदेशी आयुर्विमा कंपन्यांचे आक्रमण

हिंदुस्थानातील आयुर्विमा व्यवसायांत विदेशी कंपन्यांचा हात किती आहे, हे सालील तक्त्यावरून दिसून येईल.

नोंद काम	हिंदी कंपन्या (कोटि रु.)	विदेशी कंपन्या (कोटि रु.)	एकूण (कोटि रु.)
१९३८	४३.३	८.४	५१.७
१९३९	४२.५१	४.११	४६.६२
१९४०	३२.३२	३.७९	३६.११
१९४१	३४.१४	५.३७	३९.५१

वरील आकड्यांवरून विदेशी कंपन्यांचा व्याप वाढू लागला आहे, असे स्पष्ट कळते. १९३९ सालातील कामापेक्षा १९४१ साली हिंदी कंपन्यांनी १०.३७ कोटि रुपयांचे कमी काम मिळविलेले आहे. विदेशी कंपन्यांनी ह्याच मुदतीत आपल्या कामांत बरीच प्रगति केलेली आहे. १९४० व ४१ ह्यांपुरते आंकडे पाहिल्यास, हिंदी कंपन्यांच्या कामाच्या वाढीपेक्षा विदेशी कंपन्यांच्या कामांतच अधिक वाढ झालेली आढळते. युद्धविषयक धोक्याची विमा बहुतेक हिंदी कंपन्या स्वीकारित नाहीत, ह्याचा हा परिणाम असला पाहिजे. विदेशी कंपन्यांकडे एकदा वळण जमले म्हणजे त्यांचा परिणाम कांहीं काळ चालू राहणें अपरिहार्य आहे. हिंदी कंपन्या ह्यापुढे मोठे बोनस होऊ शकणार नाहीत, असा गवगवा झाल्याचाहि हा परिणाम असणें शक्य आहे.

व्याजाचा उतरता दर

हिंदी कंपन्यांस १९२९ सालापासून १९४१ अखेर व्याजाचा दर कोणता पडला हे खाली दिले आहे. त्यावरून असे दिसून येईल की, तो १९२३ सर्वांत ज्यास्त (६.२६%) होता. तेथून तो एकसारखा खाली जात चालला आहे. १९४१ साली तो ४.१७% वर आला. ह्यापुढे तो आणखी खाली जाणार, हे स्पष्ट आहे. तथापि, विमा कंपन्यांचे मूल्यमापन आजवर ५% किंवा ४.३% दराने झाले, तर त्यांत कांहीं चूक नव्हती व आता ते ३.३% दराने केल्यामुळे त्यांचे हिशेब तुटीचे दिसू लागणें, तर कमप्राप्त आहे; त्याबद्दल कंपन्यांना सर्रास दोष देणें अयोग्य आहे, हे कळून येईल. बदललेल्या परिस्थितीप्रमाणे तात्काळ तरतूद करणे कठीण आहे.

व्याजाचा पडलेला दर

व्याजाचा दर	वर्षे
५.३% पेक्षा ज्यास्त दर	१९२१, २२, २३, २४, २५, २६, २७, २८, ३०, ३१, ३२
५% पेक्षा ज्यास्त दर	१९२९, ३३, ३४, ३८
४.३% पेक्षा ज्यास्त दर	१९३५, ३६, ३७, ३९
४.३७	१९४०
४.१७	१९४१

घडीच्या मोटार सायकली

ब्रिटिश छत्राखाल्या सैनिकांवरिबर विमानांतून घडीच्या, मोटार सायकलीहि खाली सोडण्यांत येतात. ह्या मोटार सायकली सोक्यांत घातलेल्या असतात. लहान मुलांच्या सायकलीच्या चाकांवरवींच त्यांची चाके असतात, परंतु त्या ताशी ४५ मैल वेगाने व गॅलन पेट्रोलवर १८० मैल जाऊ शकतात.

स्फुट विचार

मालाच्या पुरवठ्यांत वाढ हवी

देशांतील मालाचा पुरवठा स्थिर राहून चलनाचा विस्तार झाला असता बाजारभाव चढून महागाई निर्माण होईल. चलनाच्या पुरवठ्यांत वाढ न होता मालाच्या पुरवठ्यांत घट झाली तरहि महागाई हा परिणाम घडून येईल. परंतु युद्धपरिस्थितीत एका बाजूने चलनाचा विस्तार होत राहिला आहे आणि दुसऱ्या बाजूने सामान्य जनतेच्या उपयोगाच्या वस्तूंचा पुरवठा घटला आहे असा अनुभव हिंदुस्थानांत आला आहे. महागाईची दोन्ही कारणे एकत्रटल्याने बाजारभावांत बेसुमार वाढ झाली असल्यास त्यांत आश्चर्य नाही. युद्धकाळांत लढाऊ उपयोगाच्या मालाचे उत्पादन आणि पुरवठा ह्यांस प्राधान्य देणे आवश्यक होते. तथापि बिनलढाऊ किमान गरजा भागवल्या जातील इतका ती पुरवठा न झाल्यास त्यामुळे उद्भवणाऱ्या महागाईचा प्रतिकूल परिणाम, युद्ध प्रयत्नावरहि होण्याची भीति असते. ह्याकरिता अशा प्रकारच्या मालाचा पुरवठा व वाटणी प्रमाणशीर होण्याची व्यवस्था सरकारास करावी लागते. बिनलढाऊ जरूरीच्या जिनसांचा पुरवठा वाढवला गेल्यास महागाईस आळा बसतो आणि वाढते चलन कमी परिणामकारक होते. व्यवहारांत खेळणाऱ्या चलनास मर्यादा बसवी म्हणून हिंदुस्थान सरकारने कित्येक उपाय योजले आहेत. बाजारभावांचे व नफेबाजीचे नियंत्रण, बचत व सरकारी रोख्यांतील गुंतवणू ह्यांस उत्तेजन, जादा नफ्याची त्वरित आकारणी, इत्यादि मार्गांनी चलनाचा ओष उलटा फिरविण्याची ही खटपट आहे. पण तिच्याच बरोबर रोजच्या उपयोगाच्या जिनसा जनतेस वाढत्या प्रमाणांत मिळू शकतील अशी तजवीज झाल्यास सरकारचे प्रयत्न अधिक परिणामकारक रीतीने फलद्रूप होतील हे उषड आहे. सर्व सरकारी खात्यांनी (लष्करी खाते धरून) आपल्या गरजांची कडक पहाणी करावी आणि स्वतः मागवीत असलेल्या मालांत शक्य तितकी काटकसर करावी ह्या कल्पनेस मूर्तस्वरूप देण्याचा विचार चालू आहे असे समजते. नवीन मालाची मागणी करतांना आणि जुन्याचा उपयोग करतांना सामान्य जनतेच्या गरजांची हृष्टी ठेवण्यांत आली असता अनेक कच्चे व पके जिनस लोकांस उपलब्ध करून देता येतील असा अंदाज आहे. लष्करी व इतर सरकारी खात्यांस लागणाऱ्या मालाचे स्वरूप व प्रकार हात बदल होत असतो आणि तो होत असतांना काटकसर व जनतेच्या गरजा ह्यांकडे लक्ष दिले गेल्यास महागाईचा प्रश्न सुटण्यास आणि कांहीं वस्तूंचा स्वस्त पुरवठा होण्यास थोडे-बहुत सहाय्य होण्याचा संभव आहे.

सर जरेमी रेस्मन ह्यांचा खुलासा

वर वर्णिलेला प्रकार स्वागतार्ह आहे ह्यांत शंका नाही. पण ह्या उपायांनी मालाच्या पुरवठ्यांत होणारी वाढ गरजेच्या मानाने अत्यल्प ठरणार हे स्पष्ट आहे. ह्यापेक्षा अधिक विधायक उपाय योजले जाणे याकरिता अगत्यच आहे. "सरकारच्या चलन-विषयक धोरणांत बाजारभावांच्या स्थिरांस महत्त्वाचे स्थान देण्यांत यावे" ह्या आशयाचा एक ठराव मध्यवर्ती असेंब्लीत नुकताच चर्चेला गेला त्या प्रसंगी सर जरेमी रेस्मन ह्यांनी केलेल्या खुलाशाने प्रस्तुत प्रश्नावर थोडा अधिक प्रकाश पडला

आहे. युद्धप्रयत्न यशस्वी होण्यासाठी देशांतील बिनलढाऊ गरजा भागवल्या जाणे आवश्यक आहे ह्या तत्वास त्यांनी मान्यता दिली. देशाच्या उत्पादन शक्तीचा विनियोग अधिक प्रमाणांत ह्या कामी केला गेला पाहिजे असे त्यांनी निश्चून सांगितले. चलन-विस्तार व महागाई ह्यांच्या परस्पर संबंधावरहि त्यांनी आपले विचार प्रकट केले. त्यांच्या भाषणाचा आशय असा:- लढाऊ माल पुरवून हिंदुस्थानने मोठी कामगिरी बजावली आहे. पण ह्या मालाचा मोबदला लंडनमध्ये मिळाल्याने सदरहू पैशाचा येथे कांहीं उपयोग होऊ शकत नाही. लोकांस जरूर असलेला माल डुर्मिळ होत आहे आणि चलन मात्र वाढत चालले आहे असा त्या व्यवहाराचा परिणाम घडत आहे. चलन कर व कर्जे ह्याच मार्गांनी कमी करणे आणि मालाचा पुरवठा वाढवणे किंवा त्याच्या किंमती नियंत्रित करणे हे त्यावर सरळ उपाय आहेत. मालाचा पुरवठा व चलन विस्तार ही एकाच प्रश्नाची दोन अंगे आहेत आणि त्या दोहोंचा एकाच वेळी समाचार घेतला गेला पाहिजे. सध्याच्या अडचणीच्या युद्धपरिस्थितीतहि मालाचे उत्पादन वाढवणे आणि त्या पुरवठ्याचा वाढता अंश सामान्य जनतेस उपलब्ध करणे ह्या गोष्टी महत्त्वाच्या आहेत. ह्याप्रमाणे सरकारची तात्त्विक भूमिका विशद करून सर जरेमी रेस्मन ह्यांनी तिला मूर्तस्वरूप देण्याची खटपट चालली असल्याचे आश्वासन दिले. मालाची आयात करून त्याचा हिंदुस्थानांतील पुरवठा वाढवण्याचीहि खटपट सरकार करीत आहे, पण तिला यश येणे वहांतुक्कीची जहाजे मिळण्यावर अवलंबून आहे. युद्ध व्यवस्थेबाबतचे धोरण मित्रराष्ट्रांचे मुत्सद्दी व लष्करी तज्ञ ठरवतात आणि त्यास अनुसरून हिंदुस्थान सरकारास वागावे लागते. तरीहि ह्या देशांस धान्य व इतर माल बाहेरून मिळावा ह्याविषयी सरकार कोशीस करील असे सर जरेमी म्हणाले.

दौलतराव शिंदे—१८०४ ते १८०९

महादजी शिंदे १७९४ साली मरण पावले. त्यांनी आपली मालमत्ता दौलतराव शिंदे ह्यांचे नांव करून दिली. नाना फडनवीस ह्यांच्या मृत्यूनंतर (मार्च, १८००) यशवंतराव होळकरांनी १८०२ साली पुण्यावर चाल करून शिंद्यांच्या व पेशव्यांच्या फौजेचा पराभव केला. पेशव्यांनी इंग्रजांकडे संरक्षणाची याचना केली व त्यांच्याशी ३१ डिसेंबर, १८०२ रोजी "वसईचा तह" केला. सर्व मराठा सरदारांना मराठ्यांचे राज्य इंग्रजांस शरण जावे, हे अत्यंत अपमानास्पद वाटले. शिंद्यांचे पुण्यांतील वर्चस्व संपुष्टांत आले व त्यांस इंग्रजांपुढे मान वाकविण्याची पाळी आली. त्यांनी बऱ्हाडच्या राजाशी सूत जमवून ब्रिटिशास तोंड देण्याची तयारी चालविली. युगेपियन सेनानींच्या नेतृत्वाखाली त्यांचे जवळ मोठे व तयार लष्कर होते परंतु त्याचा ब्रिटिश लष्करापुढे निभाव लागला नाही. शिंद्यांचे वर्चस्व कमी होऊ लागले (सरजी अंजनगांवचा तह व बऱ्हाणपूरचा तह, १८०४) तेव्हांपासून १८०९ पर्यंतची शिंद्यांची हकीकत देणारे, पुणे रेसिडेन्सीच्या इंग्रजी रेकॉर्डमधील ११ वे पुस्तक मुंबई सरकारने नुकतेच प्रसिद्ध केले आहे. श्री. निगेव् भूषण रॉय, एम. ए. ह्यांनी त्याचे संपादन केले आहे. पुस्तकाची किंमत १५ रुपये ठेवण्यांत आली आहे.

माडा तालुका सुपरवायझिंग युनियन

श्री. के. आर. कुडकणी, अति. रजिस्ट्रार, सोलापूर माग यांचे अध्यक्षनेसारी माडा तालुका सुपरवायझिंग युनियनमधील सोसायटीचे प्रतिनिधीची सभा मरून सोसायटीचे चाडझांनी सोसायटीच्यातकै बाजरी खरेदी करून सरकारास पुगिण्याबाबत चर्चा केली. माडे तालुक्याचे श्री. घोगळे मामडेदार हजर असून सभेचे उद्दिष्ट स्तुत्य असून, आपण त्यांशी सहमत आहोंत व आपणासही त्यामुळे मदत होईत असे त्यांनी सांगितले. माडा ता. सु. युनियनचे चेअरमन श्री. जी. डी. साडे, व अति. रजिस्ट्रार यांनी, सोसायटीच्यांनी हे काम करणे किती जरूरीच आहे व त्यामुळे देशांतील उपासमार कमी होणार आहे, व्यापाऱ्यांचे नफेबाजीला आळा बसणार असून, प्रांतिक कर ठेव्हलपमेंट बोर्डांने मंजुरी दिलेले धोरणाप्रमाणे काम केले असता, शेतकरी व सरकार यांचे संबंध निकट येऊन मधले दडालांना वाव राहणार नाही; जरूरीपुरते धान्य ठेवून, सरकारास धान्य विक्री करावी; याचा प्रचार गांवोगांवी होणे जरूर आहे असे सांगितले. सभेस युनियनमधील सोसायटीच्यांचे प्रतिनिधी, सर्व सेक्रेटरी, अति. कर डे. सुपरवायझर व इतर प्रमुख शेतकरी असे १००-२५० लोक हजर होते. सभेचे शेवटी श्री. शाहूराव पाटील यांनी अध्यक्ष आणि इतर जमलेल्या मंडळींचे आभार मानले.

महाड को. अर्बन बँक लि.

बरील बँकेचे शेअर भांडवल २५,००० रुपये असून गंगाजळीत ४,५६२ रुपये व इतर फंडांत ३,३३९ रुपये आहेत. बँकेकडे ३ लक्ष ७६ हजारच्या ठेवी आहेत. बँकेजवळ रोख व इतर बँकांत ३ लक्ष, २० हजार रुपये असून तिने सरकारी रोख्यांत ८२ हजार रुपये गुंतविले आहेत. कर्जे फक्त ८३ हजारांची आहेत. बँकेकडील ठेवी वाढत्या आहेत परंतु कर्जांचा व्यवहार मर्यादित दिसतो. बँकेची बरीच रकम अल्प व्याजांने व विनव्याजी शिल्लक दिसते. वर्षअखेर नफा १३४ रुपये झाला. नफा वाटणीसाठी डि. ई. फंडातून ६५० रुपये घेऊन भागीदारांस ३% दिव्हिडंड देण्यांत आले.

साड्यांची भेट

हिंदुस्थानांतील ब्रिटिश व अमेरिकन सैनिक आपल्या प्रेयसीना नाताळाची भेट म्हणून साड्या पाठवू लागले आहेत. त्या किंमतीने बेतांत व नाविन्यपूर्ण असतात. गेल्या कांहीं आठवड्यांत अशा हजारों रेशमी साड्या सपल्या. कित्येक व्यापाऱ्यांनी साडी नेसण्याची कृति छापून घेतली आहे, ती साडीबरोबर दिली जाते.

पुरंदर ता. को. ऑ. सुपरवायझिंग युनियन लिमिटेड

या संस्थेची वा. सा. सभा ता. २-११-४३ रोजी सासवड येथे भरली होती. या संस्थेची सर्व साधारण परिस्थिति खालीलप्रमाणे आहे.

या युनियनला सामील सोसायटीच्या २३ असून ऑडिट वॉ 'ब' आहे. एकूण खेडेंत भांडवल रु. २,२७,४८३/- चे आहे. ३०-१-४३ रोजी मेबर येणे रु. १,७०,८०९, चे होते. या वर्ष अखेरचे मुदतीत (म्हणजे ४२-४३ साली) मुद्द वसूल रु. ५२२९४/- व व्याज वसूल रु. १९७५९/- इतका होऊन नवीन कर्जे रु. ३३९१०/- ची दिलेली आहेत. ३०-१-४३ अखेरीस मेबर येणे रु. १५२४२१/- रु. चे आहे. गुदस्तसालपेक्षा वसुली मुद्दलांत २२२७३/- व व्याजांत रु. ३८७४/- ने जास्त झालेली आहे. प्रामुख्याने सोसायटीच्यांचे ताब्यांतील जमिनी विकण्याचे प्रयत्न झालेले असून, स्तब्ध सो. चे व्यवहारास चालना देऊन युनियनक्षेत्रांत स्तब्ध अशी एकही सोसायटी आता नाही. बँक-कर्जही गुदस्तसालपेक्षा रु. २०३५५/- ने कमी झाले असून वर्षाअखेरीस बँककर्ज रुपये १,१२१७३/- चे आहे. २३ सो. पैकी २३ सो. ट्यांना ४२-४३ साली नफा झाला आहे.

अमेरिकेंतील निर्वासित संपत्ति

रोख पैसे, सोने, दागिने, किंमतवान वस्तू, इत्यादींचे स्वरूपांत अमेरिकेंत ५०० कोटि डॉलर्सच्या किंमतीचे द्रव्य १९३३ नंतर आतांपर्यंत येऊन दाखल झाले आहे. १९३३ साली हिटलर सत्ताघांश झाला, तेव्हांपासून अमेरिकेकडे सुरक्षितपणासाठी गेलेल्या लोकांनी नेलेल्या संपत्तीचा हा अंदाज आहे. १९३५ साली १४१ कोटि, १९३६ साली ११९ कोटि, १९३७ साली ८१ कोटि, १९३८ साली ४२ कोटि व १९३९ साली ११७ कोटि डॉलर किंमतीचे द्रव्य अमेरिकेकडे गेले.

पॅलेस्टाइनमध्ये आणखी ३१ हजार ज्यू जाणार

मे १९३९ मध्ये ब्रिटिश श्वेत पत्रिकेंत नमुद केल्याप्रमाणे मार्च १९४४ पूर्वी ७५ हजार ज्यू लोकांना पॅलेस्टाइनमध्ये प्रवेश मिळावयास पाहिजे होता, परंतु आतांपर्यंत फक्त ४३,९२२ ज्यू निर्वासितांस प्रवेश मिळाला आहे. आणखी ३१,०७८ ज्यू लोकांना प्रवेश मिळवून देण्याचा सरकार प्रयत्न करित आहे. ३१ मार्च, १९४४ पूर्वी मामुरी परिस्थितीत एवढे ज्यू पॅलेस्टाइनमध्ये गेलेच असते, तेव्हा ठराविक वेळ भरली म्हणूनच केवळ त्यांस ह्यापुढे बंदी करणे अयोग्य होईल, असे वसाहत मंत्र्यांनी कॉमन्स सभेत जाहीर केले.

महायुद्धाची जाणीव ! कपड्यांच्या खर्चात काटकसर करा. एक वेळ येऊन

स्वतःची खात्री करा व पैशाचा मोवदला घ्या.

गिरगांव

मुंबई नं. ४

महिंद्रकर ब्रदर्स

तयार कपड्याचे व्यापारी

बुधवार

चौक,

पुणे

१९४१ मधील हिंदी विमा व्यवसाय

१९४१ साली हिंदुस्थानांत उतरलेल्या विम्यावरून असे दिसते की, हिंदी विमा कंपन्यांकडील पॉलिसीची सरासरी किंमत १,८०८ रुपये होती व विदेशी कंपन्यांकडील पॉलिसीची किंमत ४,७८१ रुपये होती.

* * *

हिंदी विमा कंपन्यांस १९३७ साली ४.७६% व्याज सुटले, १९३८ साली व्याजाचा दर ५.१५% झाला व तेथून तो साली जात जाऊन १९४१ साली ४.१७% वर आला.

* * *

हिंदी विमा कंपन्यांचा सर्च १९३७ साली हप्त्याच्या एकूण उत्पन्नाच्या ३२.२% झाला. १९४१ साली तो २७.४% झाला. हप्त्यांचे मोठे उत्पन्न असणाऱ्या सहा कंपन्या सोडल्या, तर सर्चाचे प्रमाण १९३७ साली ४२.४% होते ते १९४१ साली ३४.३% वर उतरलेले दिसते.

* * *

आग, मरीन, अपघात, इत्यादींच्या १९४१ मधील एकूण कामाच्या हप्त्यांचे उत्पन्न ४ कोटी, १६ लक्ष रुपये भरले. त्यापैकी हिंदी कंपन्यांकडे फक्त १ कोटी, ५१ लक्ष रुपयांचे हप्ते जमा झाले.

* * *

आगीच्या विम्याचे हप्त्यांपैकी ७८ लक्ष रुपयांचे हप्ते हिंदी कंपन्यांकडे आले व १ कोटी १५ लक्ष रुपयांचे हप्ते विदेशी कंपन्यांकडे गेले.

* * *

हिंदी कंपन्यांस आग मरीन, अपघात, इत्यादींचे विमे मिळतात, त्यापैकी बराच भाग विदेशी कंपन्यांकडे रीइन्शुर केलेला असतो.

* * *

हिंदी विमा कंपन्यांच्या ८४ कोटी, ३७ लक्ष रुपयांच्या जिंदगीपैकी ४६ कोटी, १७ लक्ष रुपये सरकारी रोखांत आहेत; ७ कोटी, २१ लक्ष रुपयांचे हिंदी कंपन्यांचे शेअर्स आहेत; ५ कोटी, ५२ लक्ष रुपये जमीन व इमारती ह्यांत गुंतलेले आहेत व ७ कोटी ६२ लक्ष रुपयांची विमा पॉलिसीवर कर्ज दिलेली आहेत. मालमत्तेवरील कर्जांत २ कोटी, ११ लक्ष रुपये गुंतलेले आहेत.

* * *

हिंदुस्थानांत काम करणाऱ्या ३६ अॅक्चुअरीपैकी १३ अॅक्चुअरी इन्स्टिट्यूट ऑफ अॅक्चुअरीजचे अथवा फॅक्टरी ऑफ अॅक्चुअरीजचे फेलो आहेत. बाकीचे २२ अॅक्चुअरी असोसिएट आहेत.

* * *

युद्ध फंडांस संस्थानांच्या देणग्या

वेगवेगळ्या युद्धफंडांस हिंदी संस्थानिकांनी देणग्या दिल्या आहेत, त्यांत हेराबादाचा अनुक्रम पहिला येतो. त्याने १ कोटी-७ लक्ष रुपये दिले आहे. त्याचे सालोसाल म्हैसूर (२७ लक्ष), गव्हेर (१८ लक्ष), त्रावणकोर (१९ लक्ष), जोधपूर (१६ लक्ष), बडोचे (८ लक्ष) ही संस्थाने येतात.

‘अर्थ’ ग्रन्थमाला.

- १ बँका आणि त्यांचे व्यवहार
- २ हिंदुस्थानची रिझर्व्ह बँक
- ३ व्यापारी उलाढाली
- ४ सहकार

राहाणेची व भोजनाची उत्तम सोय

पूना गेस्ट हाऊस

फोन नं. ७७९ गणपति चौक,

दयवस्थापक

साखरआंबा, मोरआवळा—सर्कार-चंदाचा

गाजराचा, आवळ्याचा, बेलफळाचा, महाकुंगाचा, आल्हाचा, हिरड्याचा बगेरे.

भाजणी—थालीपाठ, चकलीकरिता.

द. ना. हेजीब, २० शुक्रवार, पुणे.

दि बँक ऑफ इंडिया लि.

[स्थापना : १९०६]

अधिरुत मांडवल	₹. १,००,००,०००
बसुल झालेले मांडवल	₹. १,००,००,०००
गिझर्ड फंड	₹. १,२०,५०,०००

मुख्य कचेरी: ओरिएण्टल बिल्डिंग, मुंबई.

मुंबईमधील शाखा: बुलियन एक्सचेंज, कुलाबा, काठबादेवी आणि मलबार हिल्स.

इतर शाखा: अहमदाबाद (मद्र, मुख्य ऑफिस), अहमदाबाद (एलिस मिज शाखा), अहमदाबाद (स्टेशन शाखा), अमृतसर, अंधेरी (मुंबई शेजारी), बद्रि (मुंबई शेजारी), कलकत्ता (झाह्द स्ट्रीट, मुख्य ऑफिस), कलकत्ता (बडा बसार्), कलकत्ता (चौरंगी स्केअर), जमशेदपूर, कराची, नागपूर (किंगजरे), नागपूर (इतवारी बसार्), पुणे, पुणे शहर, राजकोट, सुगर, मुज (कच्छ).

लंडन एजन्ट्स: वेस्टमिन्स्टर बँक लिमिटेड.

डायरेक्टर्स: सर चुनीलाल धी. मेहता, के. सी. एस्. आच (अध्यक्ष), श्री. अंबालाल सागमाई, सर जोसेफ के. नार्थ, मि. ए. गेडिस, सर कावसजी जहंगिर, बॅंगनेट, के. सी. आय. ई., ओ. बी. ई., मि. दिनशा के. दानी, श्री. रामनिवास रामनारायण.

करंट डिपॉझिट अकाउंट्स:

दररोजच्या ₹. १०० ते ₹. १,००,००० एकमेव्या शिलकेवर ३% दराने व्याज दिले जाते. ₹. १,००,००० वरील व्याज सात योजनेने दिले जाते. सहामाझे असेर व्याजाची किमान रकम ५ ₹. पेक्षा कमी सान्यास व्याज दिले जात नाही. कायम, अन्य मुदतीच्या व सेव्हिंग बँक ठेवी योम्ब व्याजाने स्वाकारल्या जाताना. व्याजाचे दर पत्रद्वारे.

विस्तृत व सेटलमेंट्समध्ये बँक एक्सच्युटिव्ह व ट्यूटी म्हुन काम करते. सर्व तन्हेवे ट्यूटीचे काम केले जाते. नियम अर्ज करून मागवावेन.

बँकेतबंदी नेहमीचा सर्वसामान्य व्यवहार केला जातो.

एजंट—एच. ए. करीमभाई

संधुमेहावरील औषध

तीन आठवड्यांचे
औषधास फक्त रु. ७

— मागविण्याचा पत्ता —

मॅनेजिंग डायरेक्टर, हरल प्रॉडक्ट्स
कंपनी लिमिटेड.
१२३ ए, सदाशिव, पुणे २.

संरक्षण — सुरक्षितता — सेवा
हेच आमचें ध्येय.

दि औंध म्युच्युअल

लाइफ अॅशुरन्स सोसायटी लि. पुणे.

महाराष्ट्राची पहिली प्रगतिपर विमा संस्था
मेहनती व उत्साही प्रतिनिधि पाहिजेत.

आतांच लिहा:—

मुंबईचे चीफ एजन्टर
के. डब्ल्यू. फडके,
फडके गणपतिवाडी, गिरगांव,
बॅक रोड, मुंबई ४.

हेड ऑफिस,
'रामनिवास' लक्ष्मी रोड,
पुणे शहर.

दि बँक ऑफ महाराष्ट्र, लि.

हेड ऑफिस : पुणे शहर.

स्थानिक शाखा : डेकन जिमखाना, पुणे ४.

मुंबई शाखा : दलाल स्ट्रीट, फोर्ट, मुंबई.

जळगांव शाखा : नवी पेठ, जळगांव.

भांडवल

अधिकृत व विक्रीस काढलेले	सपलेले	बसूल साठेले
रु. १०,००,०००	रु. ६,७९,२००	रु. ३,३९,६००

एकूण सेटले भांडवल रु. ६०,००,०००.

बँकेच्या शेअरवर डिसेंबर १९४२ अखेर ४३% करमाफ डिव्हि-
डंड दिले गेले. बँकेचे सर्व व्यवहार केले जातात. शेअर व
सरकारी रोखे यांची सुरेदी-विक्री कसोशीने करून दिली जाते.
मॅनेजर

विमेदार नि हवाई हल्ला

राजगणकडून हवाई हल्ला अगर तत्कन उपद्रव घालातून विन-
लडाऊ नागरिकांच्या जीविनाला वेगान्या धोक्याचा समविश विना
पोलिसीच्या अर्दात होतो काय व त्यालाठी जादा विनिश्चय भरणा
लागेळ काय ! असा मश्र साहजिकच नागरिकांमध्ये चर्चिता
जान आरे.

ट्रस्ट ऑफ इंडिया

विमा कंपनीच्या

विमा पॉलिसीमध्ये हवाई हल्ल्यामुळे जीविताला
होणाऱ्या अपायाचा अंतर्भाव होतो त्याकरिता
जादा प्रिमिअम नाही.

तरी विलंब न लावतां—

तुमचा नि तुमच्या आत्तेष्टांचा विमा

ट्रस्ट ऑफ इंडिया

विमा कंपनीतच उतरा.

अध्यक्ष:—श्रीमंत सरदार जगन्नाथ महाराज पंडित
माहितीपत्रकें विनामूल्य पाठवूं

ट्रस्ट ऑफ इंडिया विमा कं. लि., वि. ह. देशमुख, बी. ए.
लक्ष्मी रोड, पुणे २ } जनरल मॅनेजर

दत्त कंपनी

७३५ शुक्रवार पेठ, पुणे २. दाणेआळी पोलिसगेटाजवळ
सर्व तऱ्हेचे काटे, वजने व मापे, वेळेवर
रिपेअर करून मिळतात.

देशाच्या औद्योगिकरणार्थ

जागतिक व मल्या नल्या धनोत्पादक तीस हजार धंद्यांच्या प्रायो-
गिक माहितीची मराठी, हिंदी व गुजराथी भाषेतील लहानमोठी
शेकडों पुस्तके प्रकाशित करण्याकरिता त्या त्या भाषेतील धनिक
ग्रंथ-प्रकाशक व मुद्रक पाहिजेत. भेटा अगर लिहा.

घरवसल्या दीड हजार धंदे समयोग शिकविणारी डिरेक्टरी सात
आण्याची तिकिटें पाठवून अवश्य मागवा. व गांवोगांवी धंदे
उमाग.

औद्योगिक ज्ञानप्रसारक मंडळ

१२९ सदाशिव पेठ, पुणे २